

Birleşmiş Milletler Doha Katar Küresel Isınma ve Küresel İklim Değişikliği Konferansı ve Son İklim Değişiklikleri Zirveleri Sonrası Kyoto Protokolü

Ahmet Cangüzel Taner

Fizik Yüksek Mühendisi

Fizik Mühendisleri Odası (canguzel.taner@gmail.com)

Kyoto Protokolü yerine gelmesi beklenen uluslararası anlaşma için son üç yıldır Birleşmiş Milletler himayesinde yürütülen küresel ısınma ve küresel iklim değişiklikleri zirveleri sonuçları ne yazık ki başarısız şekilde sürdürülmektedir. 2009 Kopenhag Danimarka İklim Değişikliği Zirvesi, 2010 Cancún Meksika İklim Değişikliği Konferansı ve 2011 Durban Güney Afrika Küresel İklim Değişiklikleri Zirvesi toplantılarında istenilen uluslararası hedeflere ulaşılamamıştır. Böylece, 2012 Doha İklim Değişiklikleri Zirvesi müzakereleri yansımaları bağlamında da ileriye dönük ciddi büyük beklentiler içerisine girilememektedir.

Birleşmiş Milletler himayesinden düzenlenen küresel iklim değişiklikleri zirveleri müzakerelerinin olumlu sürdürüldüğü savı maalesef hiçbir yetkili otorite tarafından onaylanamamaktadır. Çok sayıda politikacı, doğa dostu kuruluşların temsilcileri ve gazeteciler iklim değişiklikleri konferansları için şimdilik son durak olarak Katar'ın Başkenti Doha'da ülkenin sıcak havasına da bir nebze katkı sağlayarak toplanmaktadır. Katar dünyanın kişi başına karbon emisyonları en yüksek olan ülkesi konumundadır. Doha İklim Değişiklikleri Konferansı toplantılarında etkin sonuçların alınacağına dair emarelere ve ihtimallere de yer verilmemektedir. Bununla beraber Doha İklim Değişikliği Zirvesi hem küresel ısınma ve küresel iklim değişiklikleri sorunları mekanizmalarının hızlandığı bir süreçte hem de küresel ortalama sıcaklık artışlarının 2° C 'in altında tutmak için uluslararası politikaların yürütülme olasılığının ağır bastığı bir aşamada icra edilmektedir. 18. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı sayılan Doha Katar Zirvesi, 2009 Kopenhag Danimarka İklim Değişiklikleri müzakereleri toplantılarından sonra üçüncü büyük milletlerarası etkinlik olarak kabul edilmektedir. 2009 Kopenhag İklim Değişiklikleri Zirvesi, yetersiz düzeyde kalan uluslararası Kyoto Protokolü sorunlarının aşılmasında bir fırsat doğurmakta idi. Ancak, Kyoto Protokolü'ne çekince koyan Amerika Birleşik Devletleri ile birlikte Çin ve diğer yeni gelişen büyük ekonomiler (emerging markets), söz konusu görüşmeleri başarısız kılacak biçimde Birleşmiş Milletler çerçevesi dışında sera gazı emisyonlarının azaltılması, kontrol ve denetim altına alınması için anlaşmaya vardıklarını duyurmuştur. 2010 Cancún İklim Değişiklikleri Zirvesi müzakereleri toplantılarına katılan diğer ülkeler de ortaya çıkan sonucu kaçınılmaz şekilde kabullenmiş ve gelinen mevcut durum Birleşmiş Milletler Kopenhag iklim Değişikliği anlaşması metinleri kapsamına dahil edilmiştir. 2011 Durban İklim Değişikliği Zirvesi neticesinde ise sona erecek Kyoto Protokolü sonrası zengin ülkeler, üzerlerine düşen yükümlülükleri üstlenmek suretiyle ve diğer ülkelerin de daha fazla görüşme taahhütleri sayesinde 2015 yılına kadar yeni global iklim rejimi müzakereleri sürdürülmesini aynı zamanda 2020 yılı içinde küresel düzeyde bir anlaşma yürürlüğe sokulması konusunu kararlaştırmıştır. Bu arada Kanada, Durban İklim Değişiklikleri Konferansı sonrası Aralık 2011'de Kyoto Protokolü'nden ayrıldığını ilan etmiştir.

Doha İklim Değişikliği Zirvesi toplantıları yukarıda paragrafta belirtilen daha önceki iklim değişikliği zirveleri etkinlikleri sonuçlarının ışığı altında yapılmaktadır. Aralık 2012 itibariyle son bulacak Kyoto Protokolü'nün ilk periyot sürecinde mevzu bahis protokolün yerini alacak anlaşma konusunda 2020 yılına kadar ülkelerarası bir

mutabakat sağlanmasının mümkün olmayacağı öngörülmektedir. İkinci periyot sürecinde ise Kyoto Protokolü eski gücünü kaybedecek bir düzeye indirgenmektedir. Örneğin, Rusya Federasyonu, Japonya ve Kanada ya Protokol'den ayrıldıklarını duyurmakta ya da yeni taahhütlerde bulunmayacaklarını anons etmektedir. Tüm bunlara ilaveten maliyetlerin azaltılması ve adaptasyon süreci içerisinde fakir ülkelere yardım etmek amacıyla Kopenhag'da iklim değişikliği eylem planı çerçevesinde kurulan Fast Start Finance adlı iklim finans sistemi tam bir sermaye birikimi sağlayamadan 2012 yılı bitiminde son bulmaktadır. Hepsinden de kötüsü hiçbir ülke 2009 Kopenhag İklim Değişiklikleri Zirvesi müzakereleri sonrası sera gazı emisyonlarının azaltılması, kısıtlanması ve dizginlenmesi hakkında herhangi bir vaat vermemekte, sonuçta ülkelerin küresel iklim değişiklikleri politikaları temelinde iyiyeye doğru çok ciddi gelişmeler ve ilerlemeler de kaydedilememektedir.

Öte yandan, Doha İklim Değişiklikleri Konferansı arifesinde Birleşmiş Milletler Çevre Programı (**United Nations Environment Programme – UNEP**) tarafından yayınlanan en son rapor alarm verici bir nitelik taşımaktadır. 2012 sera gazı emisyonları, karbon eşdeğeri olarak 50 gigaton miktarına ulaşmıştır. Ulaşılan karbon emisyonları miktarı 2000 yılına kıyasla %20 daha fazla ve küresel ortalama sıcaklık artışı hedefi 2°C 'a erişmek için ise 2020 yılında olması gereken emisyon miktarlarının yaklaşık %14 yükseğine tekabül etmektedir. Emisyonlar azaltılmadığı takdirde UNEP, 2020 yılında emisyon miktarlarının bulunması gerekenden 14 gigaton daha fazla olmak suretiyle 58 gigaton olarak gerçekleşeceğini beklemektedir. Ortaya çıkacak çok büyük emisyon fazlalığı ise günümüz Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Rusya Federasyonu'nun toplam emisyonlarına eşdeğer seviyede olacağı hesaplanmaktadır. 2009 Kopenhag İklim Değişikliği Konferansı toplantıları sırasında ülkelerin bir kısmı kesin, diğer bir kısmı da koşullu olmak üzere çeşitli taahhütlerde bulunmuştur. Örneğin Brezilya, sera gazı emisyonları miktarlarını 2020 yılına kadar %36.1 oranında kısmayı Avrupa Birliği ise, diğer ülkeler de emisyonlarını azaltmayı sürdürdüğü sürece salınımlarını 1990 emisyon seviyelerinin %30 oranına kadar daha altına düşürmeyi hedeflemektedir. UNEP, ülkelerin taahhütlerinde kaçamak yollara sapmadan kesin olarak durmaları halinde emisyon miktarlarında çok az bir farklılık gözleneceğini öngörmektedir. Bununla beraber ülkeler 2020 yılı sera gazı emisyonları için sürecin ortasında kaçamak yollara saptığı takdirde bile ortalama küresel sıcaklık artışları seviyesinin 2°C sınırında tutulması gerekmektedir. Ancak, bu durumda da küresel sera gazı salımları artmaya devam ederek azalmayacaktır. Son yazılan raporların pek çoğunda sıcaklık artışlarının sözü edilen sınırdan tutulması konusundaki umutların ve ihtimallerin yitirildiğine dikkat çekilmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı (**International Energy Agency – IEA**) tarafından mevzu bahis olasılıklar sıfır olarak kabul edilmektedir. Diğer taraftan, PricewaterhouseCoopers ticari hizmetler firmasınınca iki derece sıcaklık artışı sınırı için çok geç olup olmadığı sorgulanmış ve büyük bir olasılıkla eylem bazında geç olduğu sonucuna varılmıştır. Bilim insanları 2°C yerine dünyanın artık 4°C ila 6°C daha sıcak olabileceği varsayımını düşünmeye başlamıştır. Potsdam İklim Araştırmaları Enstitüsü (Potsdam Institute for Climate Impact Research), Dünya Bankası için hazırladığı yeni raporu hiç de iç açıcı olmayan bir durumu ortaya koymaktadır. Raporda 2100 yılına kadar denizlerin 0.5 ila 1 metre arasında yükselerek Doğu ve Güney Asya ülkeleri sahil kesimi şehirleri başta olmak üzere irili ufaklı çok sayıda okyanus adasının sulara gömüleceği belirtilmektedir. Küresel ısınma ve küresel iklim değişikliği zararlı etkileri sonucu Endonezya, Hindistan ve Filipinler dahil olmak üzere pek çok ülkede bulunan tropik ormanların dörtte üçü de yok olma ihtimali ile karşı karşıya kalacaktır. Küresel hububat rekoltesi

ise azalacak aynı zamanda gelecekte kuraklıklar daha yaygın biçimde ve çok daha ciddi şekilde hissedilecektir. Bu nedenle adı geçen rapor 4°C 'lık global ortalama sıcaklık artışı sınırından kaçınılması gerektiğini önemle vurgulamaktadır. Sonuç olarak ne yazık ki Doha İklim Değişikliği Konferansı da yukarıda belirtilen bilimsel beklentilere cevap vermekten uzak bir görüntü sergilemektedir.

Kaynaklar:

- Küresel İklim Değişikliklerinin Maliyeti, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2007.
- Kyoto Protokolü Sonrası Küresel Isınma ve İklim Değişikliği ile ilgili Olası Son Gelişmeler Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008.
- Çin ve Hindistan'da Ekolojik Felaketler, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008.
- Çin ve Hindistan'ın Kyoto Protokolü Sonrası Küresel Isınma ve Değişikliği Faili Sera Gazı Emisyonları ile ilgili Muhtemel Politikaları, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2008.
- Küresel Karbon Emisyonları ve Küresel Karbon Ticareti, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2009.
- İleri Reaktörler, Karbon Borsası ve Küresel Finansal Kriz, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010.
- Temiz Enerji Kaynakları, Nükleer Elektrik Santralleri, Küresel Ekonomik Kriz ve Küresel Mali İflas, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010.
- İleri Nükleer Santraller, İklimsel Değişim Mekanizmaları, Küresel Isınma ve İklim Değişiklikleri Bilimsel Raporları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2010.
- Gelişmekte olan Ülkeler Küresel İklim Değişiklikleri Finansmanları ve Faturaları, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları Faydalı Bilgiler, 2011.
- Çevre Dostu Temiz Enerji Kaynakları Teknolojileri Projeksiyonları ve Küresel Çevreci Yenilenebilir Enerji Kaynakları Yatırım Programları, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Çevre Dostu Yenilenebilir Enerji Kaynakları Finansmanı, İklim Tahvilleri veya İklim Değişikliği Bonoları, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları Faydalı Bilgiler, 2011.
- Küresel Sıcaklık Artışları, Küresel Sıcaklık Ölçümleri ve Küresel Isınma, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Kanada Karbondioksit Vergisi Uygulaması, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Sona Erecek Kyoto Protokolü Öncesi Durban Küresel Isınma ve Küresel İklim Değişikliği Müzakereleri, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Güney Afrika 2011 Durban Küresel İklim Değişikliği Zirvesi, Ahmet Cangüzel Taner, FMO Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Kanada Küresel İklim Değişikliği Politikası ve 2011 Güney Afrika Durban İklim Değişiklikleri Zirvesi Müzakereleri Sonrası Kyoto Protokolü Açmazı, Ahmet Cangüzel Taner, Fizik Mühendisleri Odası Yayınları, Faydalı Bilgiler, 2011.
- The Economist Dergisi (01 Aralık – 07 Aralık 2012).

Fizik Mühendisleri Odası Resmi İnternet Sitesi:

www.fmo.org.tr/_yayinlar/faydali-bilgiler